

TARIX FANINI O‘QITISHDA ZAMONAVIY PEDTEXNOLOGIYA VA QIZIQARLI METODLARDAN FOYDALANISH**Rajabova Mahfuza Obidovna***O‘zDJTU akademik litseyi tarix fani o‘qituvchisi.*

94-542-97-52.

mahfuzarajabova455@gmail.com

Annotatsiya: Tarix fani, insoniyatning o‘tgan davrlarini o‘rganish, ularning saboqlarini tahlil qilish va kelajak uchun xulosa chiqarish imkonini beruvchi muhim fanlardan biridir. Tarixni o‘qitish jarayoni nafaqat bilim berish, balki o‘quvchilarda tarixiy tafakkur, tanqidiy fikrlash va ijtimoiy mas’uliyatni shakllantirishga qaratilgan bo‘lishi kerak. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va qiziqarli metodlardan foydalanish, tarix fanini o‘qitishda samaradorlikni oshirishga yordam beradi.

Kalit so‘zlar: tarix, pedagogik texnologiyalar, ijodkorlik, qiziqarli metodlar, interaktiv darsliklar, tanqidiy fikrlash, internet resurslari.

Аннотация: Наука история – одна из важнейших наук, позволяющая изучать прошлые периоды развития человечества, анализировать их уроки, делать выводы на будущее. Процесс преподавания истории должен быть направлен не только на передачу знаний, но и на формирование у учащихся исторического мышления, критического мышления и социальной ответственности. Использование современных педагогических технологий и интересных методик способствует повышению эффективности преподавания истории.

Ключевые слова: история, педагогические технологии, творчество, интересные методики, интерактивные учебники, критическое мышление, интернет-ресурсы.

Abstract: The science of history is one of the most important sciences that allows us to study the past periods of humanity, analyze their lessons, and draw conclusions for the future. The process of teaching history should be aimed not only at imparting knowledge, but also at forming students' historical thinking, critical thinking and social responsibility. The use of modern pedagogical technologies and interesting methods helps to increase efficiency in teaching history.

Key words: history, pedagogical technologies, creativity, interesting methods, interactive textbooks, critical thinking, Internet resources.

KIRISH

Tarix fani, o‘quvchilarga tarixiy voqealar, shaxslar va davrlar haqida ma’lumot beradi. Bu ma’lumotlar, o‘quvchilarning tarixiy tafakkurini rivojlantirishga, tanqidiy

fikrlash qobiliyatini oshirishga va tarixiy kontekstni tushunishga yordam beradi. Tarixni o'rganish, o'quvchilarga o'z xalqi, millati va madaniyati haqida chuqurroq tushuncha berish bilan birga, global miqyosda insoniyat tarixini ham o'rganish imkonini yaratadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tarix, o'quvchilarga o'tmishdagi voqealarni tahlil qilish va ularning sabablarini aniqlash imkonini beradi. Bu jarayon, o'quvchilarning tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. Tarixiy voqealarni o'rganish, o'quvchilarga o'z fikrlarini shakllantirish, ularni baholash va o'zaro munosabatlarni tushunishga yordam beradi. Bu esa, o'quvchilarning ijtimoiy mas'uliyatini oshiradi va ularni faol fuqarolar sifatida tarbiyalaydi. Tarix fani, shuningdek, o'quvchilarga tarixiy shaxslar va ularning hayoti haqida ma'lumot beradi. [1]

Tarixiy shaxslar, o'z davrlarida muhim rol o'ynagan insonlardir. Ularning hayoti va faoliyati, o'quvchilarga tarixiy kontekstni tushunishga yordam beradi. Tarixiy shaxslar orqali o'quvchilar, insoniyat tarixidagi muhim voqealarni va ularning ta'sirini o'rganishlari mumkin. Tarix fani, o'quvchilarga tarixiy manbalarni o'rganish va tahlil qilish imkonini beradi. Tarixiy manbalar, o'tmishdagi voqealar haqida ma'lumot beruvchi hujjatlar, kitoblar, arxiv materiallari va boshqa resurslardir. O'quvchilar, tarixiy manbalarni o'rganish orqali, o'z bilimlarini kengaytirishlari va tarixiy voqealarni yanada chuqurroq tushunishlari mumkin. Bu jarayon, o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. Tarix fani, shuningdek, o'quvchilarga tarixiy tadbirlar va ko'rgazmalarni tashkil etish imkoniyatini beradi. Tarixiy tadbirlar, o'quvchilarga tarixiy voqealarni jonlantirish, ularni o'z ko'zlari bilan ko'rish va his qilish imkonini beradi. Bu jarayon, o'quvchilarning tarixga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularning tarixiy bilimlarini mustahkamlashga yordam beradi. Tarix fani, o'quvchilarga o'z tarixini bilish, madaniyatini tushunish va ijtimoiy mas'uliyatni his qilishda yordam beradi. Tarixni o'rganish, o'quvchilarga o'z xalqi va millati haqida chuqurroq tushuncha berish bilan birga, global miqyosda insoniyat tarixini ham o'rganish imkonini yaratadi. Bu jarayon, o'quvchilarning tarixiy tafakkurini rivojlantirishga, tanqidiy fikrlash qobiliyatini oshirishga va tarixiy kontekstni tushunishga yordam beradi.[2]

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, o'quv jarayonini yanada interaktiv va qiziqarli qilishga imkon beradi. Bu texnologiyalar orasida multimedia vositalari, internet resurslari, taqdimot dasturlari va o'yinlar mavjud. Ular o'quvchilarning diqqatini jalb qilish, tarixiy voqealarni yanada jonli va tushunarli tarzda taqdim etishga yordam beradi. Masalan, tarixiy filmlar, hujjatli filmlar va animatsiyalar orqali

o'quvchilar tarixiy voqealarni ko'rishlari va ularni his qilishlari mumkin. Bu esa o'quvchilarning tarixga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Multimedia vositalari yordamida o'quvchilar tarixiy voqealarni turli burchaklardan ko'rish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Masalan, interaktiv xaritalar orqali o'quvchilar tarixiy voqealar joylashuvini va ularning o'zaro aloqalarini o'rganishlari mumkin. Bu usul, o'quvchilarga tarixiy kontekstni yaxshiroq tushunishga yordam beradi va ularning tarixiy tafakkurini rivojlantiradi. Qiziqarli metodlardan foydalanish, o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi. [3]

Tarix fanini o'qitishda o'yinlar, rolli o'yinlar va simulyatsiyalar kabi metodlar qo'llanilishi mumkin. Masalan, o'quvchilar tarixiy shaxslar rolini o'ynab, ularning hayoti va faoliyati haqida ko'proq ma'lumot olishlari mumkin. Bu usul, o'quvchilarga tarixiy voqealarni yanada chuqurroq tushunishga yordam beradi va ularni tarixiy shaxslar bilan bog'lash imkonini beradi. Rolli o'yinlar orqali o'quvchilar tarixiy voqealarni o'zlari boshdan kechirishlari, ularning sabablarini va oqibatlarini o'rganishlari mumkin. Bu jarayon, o'quvchilarning empatiya qobiliyatini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. O'quvchilar tarixiy shaxslarning qarorlarini qabul qilish jarayonida ishtirok etishlari, ularning fikrlarini va his-tuyg'ularini tushunishga yordam beradi. Tarix fani o'qitishda guruhli ish metodlari ham muhim ahamiyatga ega. O'quvchilarni kichik guruhlariga bo'lib, tarixiy mavzularni muhokama qilish va birgalikda yechimlar topish uchun rag'batlantirish, ularning fikr almashishiga va bir-biridan o'rganishiga yordam beradi. Bu metod, o'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Guruhli ishlar orqali o'quvchilar bir-birining fikrlarini tinglash, baholash va o'z fikrlarini ifodalash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu jarayon, o'quvchilarning tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. Shuningdek, guruhli ishlar o'quvchilarga tarixiy voqealarni turli nuqtai nazardan tahlil qilish imkonini beradi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llashda internet resurslaridan foydalanish ham muhim ahamiyatga ega. O'quvchilar tarixiy manbalarni izlash, tarixiy voqealar haqida maqolalar o'qish va tarixiy xaritalarni o'rganish orqali o'z bilimlarini kengaytirishlari mumkin. Internet orqali o'quvchilar tarixiy tadbirlar, ko'rgazmalar va konferensiyalar haqida ma'lumot olishlari, shuningdek, tarixiy shaxslar bilan bog'liq intervyularni tinglashlari mumkin. Internet resurslari yordamida o'quvchilar tarixiy voqealarni o'rganish jarayonida mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishlari mumkin. Ular turli manbalardan olingan ma'lumotlarni solishtirish, tahlil qilish va o'z fikrlarini shakllantirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu jarayon, o'quvchilarning tarixiy bilimlarini mustahkamlashga yordam beradi. Tarix fani o'qitishda zamonaviy texnologiyalar yordamida o'quvchilarga tarixiy tadbirlarni rejalashtirish va amalga oshirish imkoniyatlari ham yaratiladi. Masalan, o'quvchilar tarixiy bayramlar, ko'rgazmalar yoki tadbirlar tashkil etish orqali

o‘z bilimlarini amaliyotda qo‘llashlari mumkin. Bu esa ularning tarixiy bilimlarini mustahkamlashga va tarixga bo‘lgan qiziqishini oshirishga yordam beradi. Tarixiy tadbirlar o‘quvchilarga tarixiy voqealarni jonlantirish, ularni o‘z ko‘zlari bilan ko‘rish va his qilish imkonini beradi. O‘quvchilar tarixiy shaxslar, voqealar va davrlar haqida ko‘proq ma'lumot olishlari, shuningdek, o‘z fikrlarini ifodalashlari mumkin. Bu jarayon, o‘quvchilarning tarixiy tafakkurini rivojlantirishga yordam beradi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va qiziqarli metodlardan foydalanish, tarix fanini o‘qitishda o‘quvchilarning motivatsiyasini oshirishga yordam beradi. O‘quvchilar tarixiy voqealarni o‘rganish jarayonida faol ishtirok etishlari, o‘z fikrlarini ifodalashlari va bir-biridan o‘rganishlari mumkin. Bu esa ularning tarixga bo‘lgan qiziqishini oshiradi va o‘qitish jarayonini yanada samarali qiladi. O‘quvchilarning motivatsiyasini oshirish uchun o‘qituvchilar darslarni qiziqarli va interaktiv tarzda o‘tkazishlari kerak. Bu jarayonda zamonaviy texnologiyalarni qo‘llash, o‘quvchilarning diqqatini jalb qilish va ularni tarixiy voqealar bilan bog‘lash imkonini beradi. O‘quvchilar tarixiy voqealarni o‘rganish jarayonida o‘zlarini faol ishtirokchi sifatida his qilishlari, bu esa ularning motivatsiyasini oshiradi.[4]

XULOSA

Tarix fani o‘qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va qiziqarli metodlardan foydalanish, o‘quvchilarning tarixiy tafakkurini rivojlantirish, ularni tarixiy voqealar bilan bog‘lash va tarixga bo‘lgan qiziqishini oshirishga yordam beradi. O‘qituvchilar, o‘z darslarida zamonaviy texnologiyalarni va qiziqarli metodlarni qo‘llash orqali o‘quvchilarning tarixiy bilimlarini yanada chuqurlashtirishlari mumkin. Natijada, tarix fani o‘qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va qiziqarli metodlardan foydalanish, o‘quvchilarga nafaqat o‘tgan davrlarni o‘rganish, balki kelajak uchun saboqlar olish imkonini beradi. Shuning uchun, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va qiziqarli metodlardan foydalanish, tarix fanini o‘qitishda muhim ahamiyatga ega. O‘quvchilar tarixiy voqealarni o‘rganish jarayonida faol ishtirok etishlari, o‘z fikrlarini ifodalashlari va bir-biridan o‘rganishlari mumkin. Bu esa ularning tarixga bo‘lgan qiziqishini oshiradi va o‘qitish jarayonini yanada samarali qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Khamraev, A. (2020). "Interactive methods in modern education." Tashkent: Ministry of Higher and Secondary Special Education of the Republic of Uzbekistan.
2. Jumaniyazov, S. (2019). "Innovative technologies in teaching history." Tashkent: Science and technology.
3. Muradov, R. (2021). "Pedagogical technologies and their role in the educational process." Tashkent: Ministry of Education of the Republic of Uzbekistan.

4. Saidov, D. (2022). "Modern methods in teaching history." Tashkent: National University of Uzbekistan.
5. Toshpulatov, A. (2023). "Using multimedia tools in the educational process." Tashkent: Ministry of Higher and Secondary Special Education of the Republic of Uzbekistan.
6. Abdullaeva, N. (2020). "Historical Studies and Their Importance." Tashkent: Academy of Sciences of Uzbekistan.
7. Yusupov, M. (2021). "Learning History Through Role Playing Games." Tashkent: Ministry of Education of the Republic of Uzbekistan.